

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Бушинської Вікторії Вікторівни
на тему «**Оцінювання розвитку регіонів України**
в умовах формування економіки знань»,

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил
і регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

На даний час спостерігається зростання зацікавленості тематикою, пов'язаної з побудовою економіки, базованої на знаннях, тобто економіки, в якій знання, будучи стратегічним запасом суспільства, стають її основою функціонування. В економічному сенсі знання трактуються однаково і як економічне благо, і як головний чинник розвитку економіки.

Головними чинниками розвитку економіки, базованої на знаннях, є:

- інноваційні знання та інновації, що є основою нових видів продукції і послуг, що дозволяє підприємствам і регіонам отримати конкурентоспроможні переваги;

- навчання і людський капітал, який може бути використаний в господарській діяльності з інноваційним характером і який трактується однаково і як джерело, і як потенційна ланка передачі знань до економіки.

Постійно прогресуюча глобалізація, швидкі зміни у суспільстві, значний розвиток ринків капіталу, створення все більш складних мереж зв'язків у світовій економіці - усі ці процеси і зумовлюють актуальність проведеного В.В. Бушинською дослідження.

Проведене дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і є складовою теми «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083), яка виконується на кафедрі економічної кібернетики. Особисто автором запропоновано методичні засади оцінювання та аналізування рівня розвитку економіки, базованої на знаннях, в регіонах України.

Метою дослідження, проведеного Бушинською В.В., є теоретичне узагальнення підходів та подальший розвиток теоретичних та прикладних аспектів оцінювання розвитку регіонів в умовах формування економіки знань.

Для досягнення сформульованої мети дисертаційної роботи було вирішено наступні задачі:

- 1) досліджено еволюцію теоретичних поглядів на розвиток регіональної економіки, заснованої на знаннях, як критеріях економічного зростання;
- 2) розроблено систему критеріїв оцінки економіки регіонів, заснованої на знаннях;
- 3) побудовано типологію регіонів за ознакою «рівень розвитку економіки знань»;
- 4) проведено рейтингове оцінювання розвитку економіки знань в регіонах України;
- 5) розроблено модель залежності і просторових взаємодій між окремими регіонами;
- 6) розроблено методичний підхід до визначення інтегрального показника оцінювання рівня розвитку складових економіки знань з урахуванням особливостей розвитку регіонів України;
- 7) оцінено вплив використання знань на рівень життя населення регіонів України.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

До результатів дисертації, які містять елементи наукової новизни, можна віднести:

– *удосконалено*: науково-методичне забезпечення щодо дослідження еволюції основних підходів до визначення економіки, заснованої на знаннях, та типологізацію регіонів за ознакою «рівень розвитку економіки знань» та її методичне підґрунтя в контексті індексів KI (Knowledge Index) та KEI (Knowledge Economy Index);

– *набули подальшого розвитку*: методичний підхід щодо визначення просторових взаємодій між окремими регіонами; інформаційно-методичне забезпечення щодо оцінювання стану ЕЗЗ в регіонах на основі розробленої рейтингової моделі; факторно-критеріальний підхід до визначення інтегрального

показника розвитку ЕЗЗ в регіонах; технологія оцінювання впливу ЕЗЗ в регіонах на рівень життя населення за допомогою економетричного моделювання на основі панельних даних.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Подана до захисту дисертаційна робота Бушинської В.В. є завершеним результатом розробки теоретичних основ проведення оцінювання та аналізування ЕЗЗ в регіонах. Керуючись вихідними даними провідних європейських методик здобувач зробила спробу їх адаптації під українські реалії та наявну статистичну базу.

Основні положення, які виносяться на захист, було отримано завдяки використанню методів контент-аналізу – для розвитку понятійно-категорійного апарату; динамічного, порівняльного та статистичного аналізу – для аналізування стану та тенденцій рівня розвитку ЕЗЗ в регіонах України; групування та систематизації – для побудови типології регіонів; економіко-математичного моделювання – для оцінювання впливу ЕЗЗ на рівень життя населення регіонів; гіпотез – для визначення гіпотез оцінювання та аналізування рівня розвитку ЕЗЗ регіонів України; графічного – для наочного подання теоретичного і методичного матеріалу дисертації.

Інформаційну базу роботи становлять законодавчі акти України, офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, аналітичні дані рейтингових компаній.

Таким чином, наукові положення, висновки і рекомендації, які наведені в дисертаційній роботі Бушинської В.В., мають достатній рівень обґрунтованості.

4. Стиль викладення матеріалів дисертації та автореферату. Оцінка відповідності автореферату змісту дисертації

Дисертація та автореферат Бушинської В.В. написані грамотно, з дотриманням вимог, що висуваються до кандидатських дисертацій. Назва дисертації повністю відповідає її змісту. Виклад результатів проведених досліджень наведено в чіткій логічній послідовності і добре структуровано.

Матеріали, викладені в авторефераті, дають можливість зробити висновки про мету дослідження, задачі, які вирішено в роботі, застосовувані методи, самі

результати проведених досліджень, а також їх наукову новизну. Автореферат достатньо повно відображає суть дисертації та її основні висновки.

За структурою та змістом автореферат відповідає вимогам, що ставляться МОН України до такого виду робіт. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

5. Оцінка публікацій

Основний зміст роботи опубліковано у 11 друкованих наукових працях, серед яких: 1 стаття – у зарубіжному виданні, 6 статей у наукових фахових виданнях, 4 публікації – за матеріалами конференцій. Зокрема, апробація результатів проводилась на Міжнародній науково-практичній конференції «Можливості наукової та освітньої кооперації між університетами України та Польщі» (м. Люблін - м. Херсон, 15-17 травня 2016 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика» (м. Хмельницький, 6-8 жовтня 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сталого розвитку економіки в умовах посилення глобалізаційних процесів» (м. Полтава, 14 квітня 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічний розвиток організації, міст та регіонів» (м. Ужгород, 26-27 жовтня 2017 р.).

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та рівнем оформлення дисертація Бушинської В.В. відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел із 142 найменувань і додатків. Робота містить 24 таблиці (з них 3 займають 3 повні сторінки), 23 рисунки. Обсяг основного тексту дисертації становить 162 сторінки машинописного тексту.

7. Теоретичне та практичне значення

З теоретичної точки зору, найбільшу цінність становлять такі результати роботи:

– уточнення понятійного апарату дослідження, виявлення та класифікація критеріїв об'єкту дослідження;

- запропонований теоретико-методологічний базис дослідження, який комп'ює в собі поєднання як економічних, так і математичних прийомів.

Практичну цінність представляють:

– технологія оцінювання впливу економіки, базованої на знаннях, в регіонах на рівень життя населення на основі панельних даних;

– інформаційно-методичне забезпечення щодо оцінювання стану економіки, базованої на знаннях, в регіонах.

Основні результати дисертації Бушинської В.В. знайшли своє впровадження в роботі Департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської обласної державної адміністрації під час розроблення програми соціально-економічного та культурного розвитку області на 2017 рік та Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 р., а також використовуються в навчальному процесі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» при викладанні курсів «Регіональна економіка», «Стратегічний менеджмент».

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Беручи до уваги отримані позитивні результати, треба відмітити наступні зауваження:

1) як зазначено Європейському інноваційному таблоїді за 2017 рік, для України обчислення рівня інноваційного розвитку спиралось не на 27 показників, а тільки на 18 (тобто 2/3). Відповідно порівняння єдиного комбінованого індикатора, наприклад, України і Польщі, для якої при розрахунку використано всі 27 показників, на нашу думку, є некоректним. В даному дослідженні автор використовує альтернативну методику, тому порівняльний аналіз за нею українських регіонів з європейським тільки б покращив дане дослідження;

2) проведене емпіричне дослідження тільки б виграло, якби в ньому було застосовано математичні моделі з лаговими змінними;

3) з проведеної в розділі другому дисертації класифікації регіонів на основі використання кластерного аналізу не зрозуміло, як автор пропонує різним за своїми географічним розташуванням, природними умовами, демографічним потенціалом регіонам налагоджувати співпрацю у розробці стратегії щодо економіки, базованої на знаннях, та інноваційної політики, зокрема;

4) в роботі проведено оцінку та аналіз розвитку економіки знань в регіональному розрізі областей України за період з 2012 по 2015 роки. Проте автор наголошує на таких процесах як дифузія (поширення) та абсорбція (застосування) знань, які в часі займають триваліший відрізок. Тому, на нашу думку, слід було б взяти до уваги довший часовий інтервал для відображення цих процесів;

5) робота тільки б виграла, якби автор запропонував механізми реалізації на регіональному та державному рівнях методичного інструментарію дослідження економіки, базованої на знаннях.

Однак вказані зауваження носять дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки поданого дослідження.

9. Висновок по дисертації

Таким чином, подана до захисту дисертаційна робота Бушинської Вікторії Вікторівни на тему «Оцінювання розвитку регіонів України в умовах формування економіки знань» виконана на високому науковому та професійному рівні. Робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» щодо кандидатських дисертацій. Проведений аналіз показав, що представлена дисертація є завершеною науковою працею, виконаною особисто її автором, містить науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризується продуманим планом викладу результатів проведених здобувачем досліджень. Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у зарубіжних виданнях.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення дисертаційної роботи.

Підсумовуючи результати вивчення дисертації та автореферату, треба відмітити, що вона присвячена вивченню актуальної на сьогоднішній день теми,

відзначається високим теоретичним і практичним рівнем. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, наукова новизна отриманих результатів, повнота та структурованість викладу результатів досліджень в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій. За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05. Вважаю, що автор дисертації, Бушинська Вікторія Вікторівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

старший науковий співробітник відділу
макроекономічної політики та регіонального
розвитку Науково-дослідного центру
індустріальних проблем розвитку НАН України,
кандидат економічних наук, доцент

 О.М. Красносова

Підпис засвідчую:
вчений секретар НДЦ ІПР НАН України
д.е.н., доцент

Н. В. Белікова

03.02.18/30
16 02 18